

TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE ÎN *BIBLIA DE LA BUCUREȘTI* (1688) ȘI *BIBLIA DE LA BLAJ* (1795): CONSTRUCȚII CU COMPLEMENT INTERN¹

IMOLA-ÁGNES FARKAS

Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Litere
Str. Horea, nr. 31, 400202, Cluj-Napoca, România
imola.farkas@ubbcluj.ro

Cuvinte-cheie: complement intern, limba română veche, *Biblia de la București*, *Biblia de la Blaj*.

Keywords: cognate object, old Romanian, *Biblia de la București*, *Biblia de la Blaj*.

1. INTRODUCERE

Scopul acestui articol este de a examina trăsăturile construcțiilor cu complement direct intern în *Biblia de la București* (BB.1688) (1a) și de a le compara cu grupurile verbale corespondente din *Biblia de la Blaj* (B.1795) (1b):

- (1) a. *Timotheiu ... lucrul Domnului lucrează ca și eu* (BB.1688)
b. *Timoteiu... lucrul Domnului lucrează, ca și eu* (B.1795) (1 Cor 16, 10)²

Caracterul specific al acestui complement este faptul că repetă, formal, radicalul verbului regent intransitiv și, semantic, conținutul acestuia (*a lucra – lucrul*), deci este înrudit atât lexical, cât și semantic cu el. Interesul nostru se concentrează atât pe caracteristicile lor sintactice și semantice, cât și pe modificările introduse la nivel lexical și sintactic³.

¹ O parte din rezultatul acestei cercetări a fost prezentată la ediția a IX-a a Simpozionului internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, eveniment organizat între 9–11 mai 2019 la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Doresc să exprim mulțumiri domnului conf. univ. dr. Emanuel Conțac de la Institutul Teologic Penticostal București pentru ajutorul acordat în înțelegerea și analiza exemplelor din limba greacă și celor doi referenți anonimi pentru sugestiile primite în vederea îmbunătățirii acestui articol.

² În această lucrare, fiecare exemplu din Sfânta Scriptură este însoțit de două referințe: (i) versiunea Bibliei de unde am preluat exemplul (BB.1688, B.1795, B.2001 sau B.2013) și (ii) sursa precisă indicată cu abrevieri biblice. În cazul în care avem același verset din mai multe versiuni biblice, această siglă este redată numai după ultimul exemplu.

³ În secțiunea a 3-a a lucrării vom defini și delimita mai clar construcțiile cu complement direct intern și vom lua în revistă acele structuri similare care nu vor fi discutate în acest articol.

Deși există numeroase studii consacrate construcțiilor cu complement direct intern în limba română veche și modernă și în limbile romanice în general (vezi mai jos), și există mai multe analize dedicate atât problematicii mai generale a traducerii acestor două texte, cât și a strategiilor de traducere pentru care au optat traducătorii acestor două versiuni ale Bibliei (Catană-Spenciu 2011, 2012a, 2012b și referințele incluse în ele), din informațiile pe care le avem în momentul de față, problematica traducerii acestor structuri în BB.1688 și B.1795 nu a fost abordată până acum dintr-o perspectivă lingvistică comparativă. Cu alte cuvinte, nu există o prezentare mai detaliată și mai ales o analiză sintactică și semantică a acestor construcții în limba română (veche) pe baza acestor două versiuni ale Bibliei.

În secțiunea următoare formulăm câteva considerații generale asupra metodologiei, clarificând criteriul conform căruia am ales aceste două texte sacre, punctând fazele cercetării, prezentând sursele care au stat la baza celor două texte biblice românești și menționând problematica traducerii acestor două texte. În secțiunea 3 prezentăm caracteristicile generale ale construcțiilor cu complement direct intern în limba română veche și modernă prin trecerea în revistă a studiilor care au abordat problematica complementului direct intern în bibliografia românească și internațională. În secțiunea 4 prezentăm trăsăturile acestor structuri în cele două texte menționate mai sus, punând accent pe verbul regent, complementul direct intern și modificatorul de tip calificativ. În secțiunea 5 interesul nostru se deplasează către asemănările și diferențele în ceea ce privește modul în care aceste structuri au fost traduse în BB.1688 și în B.1795. În secțiunea finală formulăm concluziile desprinse din studiul întreprins.

2. METODOLOGIE, CRITERII ȘI SURSE

Punctul de plecare al analizei noastre îl reprezintă observația și mai apoi generalizarea făcută în studiile (diacronice) anterioare (Bejan 1972: 93; Frâncu 2009: 180, 357; Dragomirescu și Nicolae 2013: 148; Pană Dindelegan 2014: 34–35, 2016: 149; Nicula Paraschiv și Niculescu 2016: 605), potrivit căreia aceste structuri sunt prezente în limba română veche (începutul secolului al XVI-lea, mai precis anul 1500 – sfârșitul secolului al XVIII-lea, mai precis anul 1780) într-un număr foarte mare mai ales în Scripturile sacre și în general în textele religioase, și ele sunt mai frecvente în textele traduse decât în cele originale⁴. Mai mult decât atât, se observă o diferență nu numai între cele două perioade ale limbii române vechi, unde textele aparținând primei perioade (1500–1640) conțin un număr mai mare de

⁴ În cadrul unui proiect care vizează analiza minuțioasă a construcțiilor cu complement direct intern în engleză, română și maghiară, până acum am parcurs 72 de texte diferite, toate reprezentative pentru cele două perioade ale limbii române vechi (și toate incluse în corpusul monografiei *The Syntax of Old Romanian*, 2016, editată de G. Pană Dindelegan), din care am extras mai mult de 200 de perechi diferite de verb-complement direct intern.

astfel de structuri decât textele din a doua perioadă (1640–1780), unde se constată deja tendința treptată de a evita aceste structuri, ci și între aceste două perioade ale limbii române vechi și perioada pre-modernă (1780–1830), unde apariția acestor structuri este din ce în ce mai rară. Frecvența obiectului intern este în continuă scădere spre etapa actuală de limbă, unde se găsesc doar câteva construcții de acest fel (*a mânca mâncarea preferată, a dansa un dans, a munci o muncă grea, a tuși o tuse seacă, a-și trăi traiul*); vezi Dragomirescu (2013: 74, 76) sau Dragomirescu și Nicolae (2013: 148). Astfel, criteriul conform căruia am ales aceste două texte sacre este foarte clar: pe de o parte, BB.1688 este prima ediție integrală în limba română a Sfintei Scripturi, care a dominat spațiul cultural românesc timp de un secol și care este, din punct de vedere lingvistic, un text religios fundamental pentru a doua perioadă a limbii române vechi (1640–1780)⁵. Pe de altă parte, B.1795, tradusă de Samuil Micu Clain, este, din punct de vedere lingvistic, un text sacru reprezentativ pentru perioada pre-modernă, care, la rândul lui, este folosit ca punct de reper pentru edițiile ulterioare ale Bibliei. Astfel, am ales aceste două texte ca să putem vedea dacă afirmațiile din literatura de specialitate cu privire la schimbările diacronice în structura internă a construcțiilor cu complement direct intern pot fi confirmate doar pe baza unei analize minuțioase a acestor două texte sacre. Deși nu putem vorbi de două variante succesive ale Bibliei – între cele două texte plasându-se, cronologic, Biblia Vulgata de la Blaj (1760–1761), care urmează canonul textului latin – considerăm că analiza Bibliei lui Petru Pavel Aron ar fi mai puțin relevantă, deoarece face parte tot din perioada a doua a limbii române vechi, astfel schimbările la nivel lexical și/sau sintactic ar fi, probabil, mai puțin vizibile. Pe lângă compararea textului din B.1795 cu cel din BB.1688, raportarea ocazională a acestora la textele-sursă grecești (*Septuaginta* Franeker, respectiv *Septuaginta* de la Frankfurt) și identificarea diferențelor sintactice și semantice dintre acestea, ar fi utilă și interesantă comparația acestor două texte românești cu edițiile succesive ulterioare la baza cărora a stat, spre exemplu, B.1795, și care ar permite clarificarea și mai pronunțată a unor diferențe de traducere. Dar din cauza tendinței treptate de a evita tautologia exprimată de construcțiile cu complement direct intern, considerăm că studierea textelor sacre mai recente (de exemplu cele traduse în veacul al XIX-lea sau în secolul al XX-lea) din perspectiva construcțiilor cu complement intern ar fi, probabil, mai puțin relevantă și cu siguranță ar depăși limitele unui singur studiu. Deși facem câteodată referire la traducerile mai recente ale Bibliei (B.2001 sau B.2013), nu putem investiga toate detaliile acestor texte din perspectiva construcțiilor care ne interesează în acest studiu.

Așa cum am menționat deja, analiza noastră confirmă ideea susținută în studiile lingvistice anterioare (vezi mai sus), potrivit căreia aceste structuri sunt prezente în Scripturile sacre într-un număr foarte mare mai ales în perioada limbii

⁵ Ediția din 1648, publicată la Bălgrad, este prima traducere integrală în limba română a Noului Testament și nu a întregii Sfintei Scripturi (*Noul Testament de la Bălgrad*).

române vechi (1500–1780) dar, așa cum vom vedea, într-o anumită măsură, cu schimbări semnificative la nivelul lexical și sintactic, și în perioada imediat următoare (1795).

În prima fază, studiul a urmat colectarea unui corpus cât mai larg, având ca punct de plecare textul care datează din 1688. În cursul acestui proces, ținând cont de amploarea acestui fenomen și de restrângerea pe care am aplicat-o acestei clase de construcții (vezi secțiunea 3), am încercat să parcurgem/răsfoim cât mai multe cărți și capitole din Vechiul și Noul Testament, în unele cazuri ele fiind citite în întregime. Am încercat să nu ne limităm doar la primele pagini/primele două cărți ale lui Moisi (Facerea și Ieșirea), ci să găsim astfel de construcții în diverse părți și capitole ale Sfintei Scripturi. În a doua fază, studiul a urmat extragerea structurile corespondente din B.1795 și în a treia fază, analiza lor contrastivă din punct de vedere sintactic și semantic.

Deoarece BB.1688 a pus o piatră de temelie la dezvoltarea limbii române scrise și este textul de referință pentru tradiția biblică românească, versiunile ulterioare românești ale Sfintei Scripturi, traduse și/sau revizuite după anul 1688, se sprijină, în mod direct sau indirect, pe acest text. Samuil Micu Clain revizuieste BB.1688 dar, în același timp, realizează o nouă versiune, având ca sursă principală în procesul traducerii textul grecesc al *Septuagintei* Franeker (1709). Deoarece identificarea precisă a principalelor texte-sursă folosite (mai ales) de traducătorii textelor biblice este de o importanță deosebită pentru a aborda și a interpreta corect fenomenul traductologic, trebuie să reținem că un studiu contrastiv al celor două texte sacre (BB.1688 și B.1795) și implicit al construcțiilor cu complement intern în ele trebuie să aibă în vedere și faptul că traducătorul textului din 1795 nu s-a folosit doar de BB.1688, la realizarea ei contribuind în primul rând textul grecesc menționat mai sus, care este diferit de *Septuaginta* de la Frankfurt (1597), principalul text-sursă care a stat la baza Bibliei de la București⁶. Astfel, în discutarea problemelor de traducere surprinse de Samuil Micu în glosele sale, în procesul de comparare al unui anumit verset cu complement direct intern din BB.1688 cu același verset din B.1795 trebuie avut în vedere faptul că introducerea unei schimbări (mai ales la nivel lexical, cum ar fi înlocuirea verbului, înlocuirea sau neexprimarea complementului direct intern, vezi secțiunea 5.2) sau prezența unei „nepotriviri” între același verset din BB.1688 și B.1795 se datorează nu (neapărat a) unei erori sau unei alegeri făcute de traducătorul român, ci faptului că există două versiuni grecești diferite care au constituit drept izvor principal pentru traducerea acestor două texte românești.

⁶ Pentru mai multe informații referitoare la izvoarele (secundare) utilizate în BB.1688 și B.1795, vezi Loria-Rivel (2004: 13–89), Munteanu (2008a: 21–26; 2008b: 119–124), Todoran (2008: 88–90), respectiv Pavel (2007: 96–104). Un rezumat excelent este prezentat în Catană-Spenchiu (2012a: 1087–1093; 2012b: 337–340).

3. CONSTRUCȚIA CU COMPLEMENT INTERN. CONSIDERAȚII GENERALE

Complementul intern se realizează printr-un substantiv care are același radical cu verbul regent (înrudire lexicală și semantică) (2) sau cu radicalul înrudit semantic cu verbul regent (înrudire semantică) (3); vezi Bejan (1972); Brâncuș și Saramandu (1998); Avram (2001); Dimitriu (2002); Guruianu (2005); Hill și Roberge (2006); Frâncu (2009); Dragomirescu (2010, 2013); Dragomirescu și Nicolae (2013) sau Pomian (2015). Este caracteristic limbii literare (4), dar apare și în texte religioase (5)⁷:

- (2) *a trăi un trai fericit, a lupta o luptă grea, a pofți pofte, a se veseli veselie mare*
- (3) *a trăi o viață fericită, a dormi un somn profund, a plânge lacrimi de mărgăritar*
- (4) a. *Șoptind șoapte de amor* (M. Eminescu, *De-aș avea*)
 b. *Și-am rîs un rîs de vagabond* (G. Bacovia, *Sepulcre violate*)
 c. Căci de mult v-ați trăit traiul/V-ați mîncat de mult mălaiul (*V. Alecsandri, Curcile*)
 d. *Vodă ce-mi făcea?/Porunci porunceea* (G. Dem. Teodorescu, *Meșterul Manole*)
- (5) a. *Amândoi am visat atunci câte un vis* (B.2001) (Fc 41, 11)
 b. *celelalte fapte ale lui Ahazia, ce a făcut el* (B.2013) (2 Rg 1, 18)
 c. *Cântăm acum cu osârdie cântare de bucurie ție* (Rugăciuni 2009)

În literatura de specialitate mai recentă (Horrocks și Stavrou 2010: 284, 287; Lavidas 2013a: 77–78, 2013b: 315, 2018: 54, 60), se vorbește de o clasificare ternară a construcțiilor cu complement direct intern, conform căreia poate exista înrudire lexicală și semantică între un complement direct intern și:

- un verb tranzitiv prototipic (care numai în configurație tranzitivă poate să apară), cu o structură argumentală care conține în mod obligatoriu un argument extern (subiect) și un argument intern (obiect) (*a face – a face fapte rele*), ceea ce corespunde unei structuri tranzitive
- un verb inergativ derivat, cu o structură argumentală care conține un singur argument extern, dar care, în mod opțional, poate avea o pereche tranzitivă, unde argumentul intern este exprimat fie printr-un complement direct intern, fie printr-un alt obiect hiponimic/sinonimic sau cu înțeles înrudit cu verbul (*a cânta – a cânta un cântec*), ceea ce corespunde unei structuri tranzitivizate

⁷ Stilul și scrisul religios se delimitează de stilul și scrisul literar; vezi Chivu (1995, 1997); Irimia (1999); Zafiu (2001) și Teleoacă (2017a, 2017b).

- un verb inergativ prototipic, cu o structură argumentală care conține un singur argument extern, dar care, în mod excepțional, poate primi un argument intern exprimat exclusiv printr-un complement direct intern (*a râde – a râde un răs de vagabond*). Această structură se numește aspectuală/eventivă, deoarece funcția de bază a complementului intern este de a delimita temporal acțiunea exprimată de verb: pe când *a râde* este atelic (*a râde timp de zece secunde*), *a râde un răs de vagabond* este telic (*a râde un răs de vagabond în zece secunde*)⁸.

Cele mai multe verbe inergative derivate exprimă ideea de a (re)produce sau (re)crea un anumit lucru și nu altul (Dragomirescu 2010: 212), cum ar fi *a cânta, a dansa, a scrie, a visa, a desena, a picta, a juca, a crea, a construi* sau *a mânca, a bea* (ultimele două verbe exprimă consumație)⁹. În cazul acestor verbe, ca de altfel și în cazul verbelor tranzitive prototipice, poziția complementului intern poate fi ocupată fie de un nominal înrudit lexical și semantic cu verbul principal (vezi mai sus), fie de un nominal care nu are aceeași bază lexicală cu verbul. În acest caz nominalul se află într-o relație lexico-semantică de hiponimie/hiperonimie cu verbul, cum ar fi în *a face o prostie/o greșeală/o avere* sau *a cânta o doină/îmnul național/o melodie/un colind* (vezi și de Swart 2007: 37; Puigdollers Real 2008: 158; Dragomirescu și Nicolae 2013: 148–149).

Mai mult decât atât, din punct de vedere sintactic, complementele interne din primele două clase definite mai sus se comportă diferit de obiectele construcțiilor aspectuale, deoarece ele trec testele canonice utilizate în literatură pentru distingerea complementelor interne de celelalte complemente: pot ocupa poziția de subiect de suprafață în construcții pasive (*Aceste jocuri au fost jucate online de toată lumea*); pot fi topicalizate (*Pictură pe sticlă n-a pictat nimeni până acum*); pot fi înlocuite cu un pronume referențial (*Președintele a cântat imnul național, după care l-a cântat și premierul*); pot fi modificate de o propoziție subordonată relativă restrictivă (*El a visat visul care i-a rămas întipărit în minte până în prezent*); acceptă extracția din poziția în care au fost generate (*Ce ai dansat? Am dansat un tango*); și, așa cum am văzut până acum, pot fi definite sau nedefinite, la singular sau plural (pentru aceste teste în engleză, vezi Jones 1988: 90–100; Moltmann 1989: 301; Horita 1996: 225, 238, 242–244; Kuno și Takami 2004: 107, 127–129; Puigdollers Real 2008: 158; Horrocks și Stavrou 2010: 287; pentru română, vezi Dragomirescu 2013: 76 sau Dragomirescu și Nicolae 2013: 152–154).

În analizele diacronice mai recente (Dragomirescu și Nicolae 2013: 148; Pană Dindelegan 2014: 34–35; Pană Dindelegan 2016: 149; Nicula Paraschiv și Niculescu 2016: 605) se menționează faptul că aceste construcții cu obiect intern

⁸ Pentru clasificarea verbelor cu complement intern, vezi și Dragomirescu (2010: 211–216), apud Creția (1956).

⁹ Cele două clase de verbe sunt deseori descrise unitar, vezi, de exemplu, Hay, Kennedy și Levin (1999).

sunt mult mai numeroase în textele aparținând perioadei limbii române vechi decât în cele care aparțin perioadei limbii române actuale, unde, totuși, ele nu lipsesc cu desăvârșire, mai ales din textul psalmic sau din rugăciuni (Teleoacă 2012, 2013). Mai precis, conform observațiilor lui Frâncu (2009: 180, 357), dacă în perioada 1521–1640 complementul intern este deosebit de des întâlnit în diverse texte, în special în cele religioase, în perioada 1640–1780, el este mai puțin frecvent, uneori fiind chiar înlocuit cu sinonime. Această scădere continuă până în etapa actuală de limbă, unde ele există într-un număr (foarte) mic (Dragomirescu 2013: 74; Dragomirescu și Nicolae 2013: 148; Melloni și Masini 2017: 222). În traducerea textelor biblice, modelele grecești, care, la rândul lor, sunt influențate de textele ebraice, sunt predominante în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, când influența acestei limbi se intensifică în țările române, și astfel se explică numărul foarte mare al construcțiilor perifrastice și pleonastice în general în Sfânta Scriptură, dar mai ales în Vechiul Testament (vezi Gamanovich 2001: 313 și Arvinte 2006: 180–181)¹⁰. Dacă urmărim fenomenul restrângerii diacronice a apariției complementului direct intern în limba română din perspectivă interlingvistică, observăm că ea se află într-o situație asemănătoare cu limbile greacă și ebraică, unde, pentru stadiul actual de limbă, foarte puține verbe acceptă obiectul intern (Horrocks și Stavrou 2010: 285–293). La polul opus se află limba engleză, care se bucură de un număr foarte mare de astfel de componente: pe când în limba engleză veche ele sunt foarte rare, în engleza medie numărul lor crește semnificativ atingând punctul culminant în perioada modernă, unde, totuși, folosirea lor se limitează mai mult la stilul literar (Lavidas 2013a).

Deoarece cercetarea noastră se focalizează pe o perioadă mai scurtă și se bazează numai pe aceste două texte religioase, nu vom putea oferi o imagine de ansamblu asupra tuturor schimbărilor lingvistice survenite în interiorul construcțiilor cu complement direct intern din aceste două perioade, dar cele mai reprezentative diferențe în schimbarea construcției vor fi deja vizibile. Pe de o parte, în a doua versiune a Bibliei (B.1795) observăm fidelitatea construcțiilor cu complement direct intern față de structurile corespondente din prima versiune (BB.1688), care se datorează și faptului că în multe cazuri nu există diferențe semnificative între *Septuaginta* Frankfurt și *Septuaginta* Franeker, cele două texte-sursă grecești. Pe de altă parte, vedem că textul din 1795 introduce deja anumite schimbări la nivel lexical (verbe ușoare, sinonime/hiponime pentru verb sau complement, pentru a evita tautologia) și sintactic (grupuri prepoziționale cu statut de adjunct, introduse prin *cu* sau alte prepoziții), astfel încât el anticipează deja normele actuale ale limbii române literare, aceste modificări putând fi regăsite (într-un număr și mai mare) în traduceri mai recente ale Bibliei (B.2001 și B.2013).

¹⁰ Pentru o analiză a complementului direct intern în limbile ebraică și greacă veche pe baza textelor biblice, vezi și Mittwoch (1998), Horrocks și Stavrou (2010), Lavidas (2013b) și Gianollo și Lavidas (2013).

Înainte de a începe analiza propriu-zisă, trebuie făcute câteva precizări. În primul rând, trebuie subliniat de la început că în acest studiu ne ocupăm exclusiv de acele construcții, unde verbul este însoțit de un complement intern exprimat printr-un grup nominal. Prin urmare, vom discuta acele exemple, unde verbul este însoțit de un complement direct intern, între ei existând atât înrudire lexicală, cât și legătură semantică. De obicei, cele două elemente apar în aceeași propoziție (6a), dar există și cazuri în care complementul, ca antecedent nominal, este modificat de o propoziție subordonată relativă construită cu verbul cu care el este înrudit lexical și semantic (6b). De asemenea, vom lua în considerare și acele structuri, unde verbul este însoțit nu numai de un complement intern (*plângere*), ci și de un complement direct (*pre el*) (6c):

- (6) a. *cea direaptă judecată judecați* (BB.1688) (In 7, 24)
 b. *eu văzui chinul carele eghipteanii chinuiesc pre ei* (BB.1688) (Iș 3, 10)
 c. *Plîneră pre el plîngere mare și tare foarte* (BB.1688) (Fc 50, 10)

În acest ultim caz, avem o structură tranzitivă cu două obiecte/complemente aparent directe care nu sunt echivalente sintactic, deci ocupă două poziții sintactice distincte: (i) un obiect/complement direct care denotă o entitate animată (*pre el*) și (ii) un obiect/complement intern, numit și secundar, care denotă o entitate inanimată (*plîngere*) (vezi Pană Dindelegan 2014: 34–35, 2016: 148–149).

Această constrângere și specificare în aria de cercetare atrage după sine excluderea automată a altor structuri intensive și tautologice, care se bazează, de exemplu, pe înrudirea lexicală și semantică între un verb și un constituent care nu este obiect/complement direct sau secundar: un subiect (7a), un atribut (7b) sau un gerunziu (7c), care de obicei exprimă intensitatea cu care se desfășoară acțiunea verbului (vezi Gamanovich 2001: 313–314 sau Munteanu 2008a: 78):

- (7) a. *au zidit zidarii beseareca Domnului* (BB.1688) (3 Ezr 5, 80)
 b. *și am umblat pustietăți neumbrate* (BB.1688) (Înț 5, 7)
 c. *Și făcînd vei face și pufînd vei putea* (BB.1688) (1 Rg 26, 25)

În același fel, vom exclude din analiza noastră acele structuri care, în textul care reprezintă punctul de pornire al analizei noastre contrastive, sunt exprimate printr-un grup prepozițional, introdus de diferite prepoziții (*cu* (8a), *în* (8b), *după* (8c) sau *de* (8d)) și acele structuri unde substantivul este din aceeași sferă semantică ca și verbul principal, dar nu are același radical (9):

- (8) a. *Nu cu poruncă am poruncit voao* (BB.1688) (Fap 5, 28)
 b. *acoperi-mă-voiu în acoperemîntul aripilor Tale* (BB.1688) (Ps 60, 4)
 c. *Miluiăște-mă, Doamne, după mare mila ta* (BB.1688) (Ps 50, 1)
 d. *vînturîndu-se de vîntul puterii Tale* (BB.1688) (Înț 11, 21)

- (9) a. *pentru cea multă a Lui dragoste carea au iubit pre noi* (BB.1688) (Ef 2, 4)
 b. *mergea mai înaintea lor cale de trei zile* (BB.1688) (Num 10, 33)

Deși analiza sintactică a obiectului intern în Dragomirescu și Nicolae (2013: 152–154) se bazează pe astfel de construcții hiponimice (Puigdollers Real 2008: 158, exemplele lor fiind *a dormi un somn profund* și *a merge o cale lungă*), noi nu considerăm că avem a face cu complemente directe interne în adevăratul sens al cuvântului, deși, într-o accepție mai largă, toate aceste exemple se înscriu în categoria construcțiilor pleonastice și tautologice¹¹.

Delimitarea noastră în această lucrare deci se referă la acele construcții tautologice, unde există înrudire lexicală și semantică între un verb și un obiect/complement intern (direct sau secundar) exprimat exclusiv printr-un grup nominal¹².

4. CONSTRUCȚIA CU COMPLEMENT INTERN ÎN BB.1688 ȘI B.1795. CONSIDERAȚII GENERALE

În aceste două variante ale Bibliei, am găsit numeroase construcții cu complement intern, ceea ce confirmă ideea susținută în studiile lingvistice anterioare, potrivit căreia aceste structuri sunt prezente într-un număr foarte mare în perioada limbii române vechi (Bejan 1972: 93; Frâncu 2009: 180, 357; Dragomirescu și Nicolae 2013: 148; Pană Dindelegan 2014: 34–35, 2016: 149; Nicula Paraschiv și Niculescu 2016: 605). Obiectivul nostru în această lucrare este de a oferi o analiză mai detaliată a acestor construcții prin examinarea și compararea trăsăturilor lor sintactice și semantice, punând accent exclusiv pe proprietățile (i) verbului (clasificarea sintactică și semantică); (ii) ale complementului (formarea, numărul și prezența/absența articolului hotărât sau nehotărât, topica față de verbul regent) și (iii) ale “modifierului de tip calificativ” (Dragomirescu 2010: 213) (lexicalizarea modifierului, poziția acestuia față de complement). Desigur, pentru o imagine de ansamblu ar trebui luate în considerare și alte aspecte (de exemplu fonetice), dar din cauza numărului covârșitor de fenomene sintactice și semantice care merită a fi discutate, o astfel de analiză ar depăși limitele unui singur studiu.

¹¹ Pentru o analiză mai detaliată a acestor și a altor structuri, vezi Bejan (1972), Teleoacă (2012, 2013), Pomian (2015) sau Nicula Paraschiv și Niculescu (2016).

¹² De altfel, se consideră că putem vorbi de construcții interne propriu-zise numai în cazul verbelor inergative prototipice, unde complementul exprimă fie obiectul/conținutul acțiunii (Horita 1996: 238–239; Mittwoch 1998: 312; Puigdollers Real 2008: 164–170), fie obiectul ce reprezintă rezultatul acțiunii acestor verbe (Massam 1990: 170–180; Kuno și Takami 2004: 118–126; de Swart 2007: 40–42; Melloni și Masini 2017: 238). Deși suntem de aceeași părere, pentru a putea oferi o imagine cât mai cuprinzătoare a complementelor interne în aceste două versiuni ale Bibliei, în acest studiu nu vom elimina construcțiile cu verbe tranzitive și inergative derivate.

Din punct de vedere sintactic, observăm că verbul poate fi tranzitiv (*a aduna, a blagoslovi/a binecuvânta, a boteza, a chinui, a curăța, a dărui, a făgădui, a grăi, a iubi, a jertfi, a judeca, a jura, a lăuda, a mărturisi, a miroși, a numi/a chema, a păzi, a pleșuvi/a rade, a prăznuși/a serba, a răsplăti, a răspunde/a hotărî, a secera, a sfătui, a sufla, a trimite, a vedea*); inergativ derivat (*a bea, a cânta/a lăuda, a mânca, a zidi*); inergativ prototipic (*a locui, a păcătui/a greși, a plânge a tânguși, a sâmbeti*) sau reflexiv (*a se bucura, a se ciudi/a se înspăimânta, a se îmbăta, a se mârni/a se întrista, a se mira, a se ridica/a se scula*). Remarcăm numărul destul de mare al verbelor tranzitive și inergative derivate, care – așa cum am văzut – acceptă nu numai complemente interne, ci și alte argumente interne cu asemănare semantică cu verbul. Reținem numărul mic al verbelor inergative prototipice, care, din punct de vedere semantic, sunt verbe atelice.

Cu privire la complementul intern, observăm în primul rând faptul că, în multe cazuri, el este exprimat prin infinitivul format cu sufixul *-re* fie în ambele versiuni ale Bibliei (*adunare, cântare, plângere, rădicare/sculare, răsplătire, trimiteri*); fie numai în prima (*mirosire, pleșuviri, seacerea*) sau numai în a doua versiune (*vedeare*); vezi și Bejan (1972: 95). Conform descrierii tradiționale, acest nominal exprimă numele acțiunii, de aceea este considerat ca având proprietăți eventive și exprimând rezultatul în configurația substantiv+subiect (Cornilescu 2004: 82). El derivă o tranziție/schimbare de stare, focalizând atât pe punctul culminant cât și pe starea care rezultă din culminarea evenimentului, de aceea operează cu verbe tranzitive și inacuzative dar nu și inergative. Din acest motiv, infinitivele **dormirea lui* și **plângerea lui* nu sunt, în mod corect, considerate ca fiind gramaticale (vezi Cornilescu 2004: 103). Prezența acestui număr mare de infinitive formate cu sufixul *-re* este semnificativă din perspectiva dezbaterii în literatura de specialitate, conform căreia complementul direct intern exprimă nu numai un eveniment (interpretare eventivă, vezi Horita 1996: 238–239; Mittwoch 1998: 312; Puigdollers Real 2008: 164–170; Horrocks și Stavrou 2010: 295–300), ci un eveniment care rezultă din acțiunea verbului (interpretare rezultativă, vezi Massam 1990: 170–180; Kuno și Takami 2004: 118–126; de Swart 2007: 40–42; Melloni și Masini 2017: 238).

Pe lângă câteva cazuri izolate unde se modifică forma de număr a complementului intern, forma de singular articulat din BB.1688 corespunzând formei de plural articulat în B.1795 (vezi de exemplu (10), unde textul din Frankfurt este identic cu cel din Franeker, termenul *φυλακῆν* „paza” fiind singular și articulat cu articol hotărât în ambele texte (*τῆν φυλακῆν*), prezența pluralului *pazele* în textul lui Samuil Micu putând fi explicată doar prin influența din Vulgata, unde substantivul corespunzător este la plural), am constatat că acest complement nedefinit poate obține un articol hotărât ca o consecință directă a poziției acestuia față de modificatorul de tip calificativ (11) sau chiar și în lipsa acestuia (de exemplu în cazul versetelor date în (12) cele două texte grecești sunt identice, substantivul *ἀναπόδοσιν* „răsplătire/plată” fiind fără articol hotărât).

- (10) a. și vor **păzi** fiii lui Israil **paza** lui Dumnezeu (BB.1688)
 b. fiii lui Israil **păzea pazele** lui Dumnezeu (B.1795) (Num 9, 19)
- (11) a. **ai mărturisit** cea bună **mărturisire** (BB.1688)
 b. **ai mărturisit mărturisirea** cea bună (B.1795) (1 Tim 6, 12)
- (12) a. **răsplătește răsplătire** celor mândri (BB.1688)
 b. **răsplătește răsplătirea** celor mândri (B.1795) (Ps 93, 2)

Topica acestui complement coincide cu cea din limba contemporană, unde el este postpus regentului verbal. Acest lucru este confirmat de majoritatea exemplurilor extrase din corpus, cu câteva excepții, unde, așa cum se menționează și în Frâncu (2009: 180), se urmărește focalizarea sau avem a face cu topicalizare (de exemplu (13)), în cadrul căreia complementul este ridicat într-o poziție pre-verbală:

- (13) a. *Timotheiu ...* **lucrul Domnului lucrează** ca și eu (BB.1688)
 b. *Timoteiu...* **lucrul Domnului lucrează**, ca și eu (B.1795) (1 Cor 16, 10)

În privința modificatorului de tip calificativ și a poziției acestuia, notăm că în unele cazuri în prima versiune a Bibliei el este antepus ((14a) și (15a)), iar în a doua variantă el este postpus complementului ((14b) și (15b)):

- (14) a. cea **dreaptă judecată judecați** (BB.1688)
 b. **judecată dreaptă judecați** (B.1795) (In 7, 24)
- (15) a. **ai mărturisit** cea **bună mărturisire** (BB.1688)
 b. **ai mărturisit mărturisirea** cea **bună** (B.1795) (1 Tim 6, 12)

Dacă abordăm problematica acestor construcții din perspectiva limbii engleze, unde, mai ales în cazul verbelor inergative, prezența modificatorului și, prin urmare, modificarea acestor grupuri nominale este obligatorie pentru a evita pleonasmul cauzat de repetiția formei verbului de către complementul direct intern, „copia” lexicală a verbului, este interesant de observat că în traducerile noastre în câteva cazuri complementul apare și în lipsa modificatorului de tip calificativ:

- (16) a. **să va jura jurământ** (BB.1688)
 b. **să va jura jurământ** (B.1795) (Num 30, 3)
- (17) a. **bunătate și învățătură** și cunoștință **învață-mă** (BB.1688)
 b. **bunătate și învățătură** și cunoștință **mă învață** (B.1795) (Ps 118, 66)

Când complementul intern figurează într-o construcție reflexivă, modificatorul este omis în mai multe cazuri ((16), dar vezi și exemplele din (18), preluate doar din BB.1688), iar în (17) coordonarea între cele trei argumente interne interpretate semantic ca Temă situează complementul intern *învățătură* într-o poziție non-adiacentă verbului, deci lipsa modificatorului devine acceptabilă:

- (18) a. *și să rugară rugile* (BB.1688) (Iona 1, 15)
 b. *Veniți, să luăm vin și să ne îmbătăm beție* (BB.1688) (Is 56, 12)

Perechea verb-complement direct intern este de multe ori însoțită nu de un modificator, ci de un grup nominal Beneficiar (19), unui grup prepozițional interpretat semantic ca Sursă (20) sau Locativ (21):

- (19) a. *să prăznuieți praznic Domnului* (BB.1688)
 b. *să sărbați sărbătoare Domnului* (B.1795) (Num 29, 12)
 (20) a. *graiurile ce s-au grăit de Ieremia prorocul den rostul Domnului* (BB.1688)
 b. *graiurile care s-au grăit prin Ieremiia din gura Domnului* (B.1795) (3 Ezz 1,48)
 (21) a. *va răspunde răspunsu în casa părintelui ei* (BB.1688)
 b. *va hotărî hotărâre în casa tatălui său* (B.1795) (Num 30, 4)

Așa cum reiese deja din ultimele exemple, există alte modificări semnificative în traducerea acestor construcții în cele două versiuni ale Bibliei, pe care le vom discuta în următoarea secțiune.

5. TRADIȚIE ȘI INOVAȚIE ÎN BB.1688 ȘI B.1795

5.1. TRADIȚIE ÎN BB.1688 ȘI B.1795

În versiunea din 1795 a Bibliei se observă, în primul rând, fidelitatea construcțiilor cu complement direct intern față de construcțiile corespondente din versiunea precedentă (BB.1688). Așa cum arată următoarele exemple, în multe cazuri traducerea acestor structuri nu aduce modificare nici în lexicul, nici în structura lor sintactică:

- (22) a. *sufală în fața lui suflare de viață* (BB.1688)
 b. *au suflat în fața lui suflare de viață* (B.1795) (Fc 2, 7)
 (23) a. *mirosi mirosul hainilor lui* (BB.1688)
 b. *au mirosit mirosul hainelor lui* (B.1795) (Fc 27, 27)
 (24) a. *și junghe jungheri* (BB.1688)
 b. *și giunghie giunghieri* (B.1795) (Fc 43, 16)¹³
 (25) a. *trimiteți trimiteri celora ce nu au* (BB.1688)
 b. *trimiteți trimiteri la cei ce nu au* (B.1795) (3 Ezz 9, 52)

¹³ Această sintagmă, care nu este preluată de *Septuaginta*, redă ebraicul cu sensul *și jertfește jertfe*. Este interesant că texte-sursă nu prezintă construcția cu complement direct intern, ci prezintă o formă care corespunde grupului verbal *și sacrifică jertfe* (vezi Catană-Spenchiu 2011: 77).

- (26) a. *să zidească zidurile* (BB.1688)
 b. *să zidească zidurile* (B.1795) (1 Mac 10, 11)
- (27) a. *și vericare sfat vă veți sfătui* (BB.1688)
 b. *și orice sfat veți sfătui* (B.1795) (Is 8, 10)
- (28) a. *Voiu aduna preste el adunare* (BB.1688)
 b. *Voiu aduna la el adunare* (B.1795) (Is 56, 8)
- (29) a. *au plîns plîngere mare foarte* (BB.1688)
 b. *au plîns plîngere mare foarte* (B.1795) (2 Rg 13, 36)
- (30) a. *pînă a priimi pămîntul sîmbetele lui a sîmbeti* (BB.1688)
 b. *până au plinit pămîntul sîmbetele sale, a sîmbeti* (B.1795) (2 Par 36, 21)
- (31) a. *Jîrtvuiaste la Dumnezeu jîrtvă de laudă* (BB.1688)
 b. *Jărtveaste lui Dumnezeu jîrtvă de laudă* (B.1795) (Ps 49, 15)
- (32) a. *Cîntați Domnului cîntare noao* (BB.1688)
 b. *Cântați Domnului cîntare noao* (B.1795) (Ps 95,1; 97,1; 149,1)

Aceste exemple demonstrează faptul că în multe cazuri traducătorul textului din 1795, pe lângă faptul că, pornind de la *Septuaginta* Franeker, a realizat o nouă versiune a Bibliei, a revizuit prima ediție integrală a Bibliei în limba română, a optat pentru păstrarea soluției de traducere din BB.1688 și nu a dorit să se depărteze de acest text, ceea ce dovedește respectul față de versiunea anterioară a textului sacru: de multe ori în B.1795 figurează aceeași pereche de verb-complement intern ca în varianta din 1688.

5.2. INOVAȚIE ÎN BB.1688 ȘI B.1795. NIVEL LEXICAL

Dacă în a doua versiune a Bibliei se observă fidelitatea acestor construcții față de structurile corespondente din prima versiune, remarcăm totuși câteva modificări semnificative introduse la nivel lexical și sintactic. În ceea ce privește inovațiile la nivel lexical, introducerea unor sinonime în B.1795 constituie diferența cea mai nuanțată între aceste două versiuni ale Bibliei. Această modificare de multe ori se manifestă prin înlocuirea unui termen folosit cu precădere în contexte religioase cu unul folosit și în afara textelor religioase (ex. *a blagoslovi* – *a binecuvânta*, *a oști/a nevoi* – *a se lupta*). Cele mai importante consecințe ale acestui procedeu sunt următoarele:

a. înlocuirea verbului

Pe de o parte, așa cum observă Frâncu (2009: 357), pentru perioada 1640–1780, obiectul intern este destul de frecvent, dar există și tendința de a-l înlocui cu hiponime/sinonime pentru a evita tautologia, chiar și în prezența unui modificator de tip calificativ. Deoarece versiunea din 1795 a Bibliei, care ne interesează pe noi în acest studiu, se încadrează în perioada imediat următoare, este de așteptat să găsim exemple, unde – în loc de înrudire lexicală și semantică – să avem numai

înrudire semantică între verb și obiect. Această observație este confirmată de următoarele exemple, unde se introduce fie un sinonim verbal ((33) și (34)), fie un așa-numit „verb ușor” (35), vezi și Frâncu (2009: 357) pentru aceeași observație¹⁴. Notăm că acest fenomen de a înlocui verbul regent cu un verb sinonimic sau cu un verb ușor la acest stadiu al limbii, este – cel puțin din perspectiva celor două traduceri – un fenomen izolat și nicidecum consecvent (pentru alte exemple cu *a numi numele*, respectiv *a jertfi jertfă* în BB.1688, care s-au tradus în B.1795 folosind aceeași pereche de verb-complement, vezi 3 Ezr 4, 63 și 3 Rg 16, 24, respectiv Ps 4, 5; 26, 11; 49, 15; 106, 22)¹⁵:

- (33) a. *numi Adam numele* muierei lui: „Viață” (BB.1688)
 b. *au chemat Adam numele* muierei sale *Viață* (B.1795) (Fc 3, 20)
- (34) a. *și vor pleșuvi* asupra ta *pleșuviri* (BB.1688)
 b. *și vor rade* asupra ta *pleșugire* (B.1795) (Ez 27, 31)
- (35) a. *jîrtvuiră jîrtvă* (BB.1688)
 b. *au adus jertvă* lui Dumnezeu (B.1795) (Iona 1, 15/16)

Este interesant de observat cu privire la perechea de exemple din (33) că deși Nicolae Milescu a tradus acest verset cu termeni înrudiți, în textele de la Frankfurt, respectiv Franeker nu există înrudire lexicală între verb și complement, verbul *kaleo* „a chema” nefiind din aceeași familie cu substantivul *onoma* „nume” (vezi *Kai êkálēsen Adâm tò òνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή*)¹⁶. Acest lucru se poate explica prin încercarea traducătorului de a include o construcție cu un complement intern, (foarte) caracteristic limbii religioase din această perioadă (Teleoacă 2012, 2013), cu toate că în versetul corespondent din principalul text-sursă nu există o astfel de structură. Faptul că Samuil Micu, în schimb, a tradus diferențiat verbul și complementul intern se explică prin faptul că ele nu sunt înrudite nici în limba

¹⁴ Acest termen (în engleză *light verb*) a fost introdus de Jespersen (1965: 117) pentru structurile V + substantiv de tipul *have a rest* „a lua o pauză”, *take a walk* „a se duce la plimbare” sau *give a shout* „a scoate un strigăt”. Deși de atunci sensul acestui termen s-a extins, în această lucrare numai interpretarea inițială va fi luată în considerare. Mai precis, verbele *to have* „a avea”, *to take* „a lua” și *to give* „a da” în astfel de cazuri au un statut (semi)lexical, fără a putea fi considerate verbe auxiliare (Butt și Geuder 2001: 323, 328–329). Un astfel de verb – semantic vorbind – ușor sau neutru, care este mai degrabă o expresie a modului, timpului, aspectului și/sau acordului, se combină cu un obiect direct exprimat printr-un substantiv deverbial, și acest element este cel care, de fapt, exprimă acțiunea: de exemplu, *have a rest* înseamnă *to rest* „a se odihni”, *take a walk* înseamnă *to walk* „a se plimba” etc. (pentru mai multe detalii, vezi Kearns 1988, Diesing 1998 sau Butt 2010).

¹⁵ Un alt exemplu dat de Frâncu (2009: 357) pentru intenția de a evita tautologia construcției este *a dărui un dar* (BB.1688), care în unele surse din perioada limbii române vechi este înlocuit cu *a da un dar*. În cazul nostru, găsim structura *a dărui un dar* în ambele surse: *Dărui-m mie Dumnezeu dar bun* (BB.1688), și *dăruiți-mi-au mie Dumnezeu dar bun* (B.1795) (Fc 30, 20).

¹⁶ În greacă există expresia *onomazo onoma* „a numi un nume”, dar are de regulă sensul de „a invoca numele (lui Dumnezeu)” în sens religios, și nu de „a da nume cuiva care până atunci nu are nume”.

greacă. Cu alte cuvinte, în acest caz traducătorul se sprijină pe BB.1688 doar în mod indirect, rămânând fidel în primul rând textului grecesc din 1709.

În privința următoarei perechi din (34), remarcăm faptul că BB.1688 traduce fidel textul grec, verbul și complementul intern fiind înrudite lexical, iar substantivul *φαλακρόματα* „pleșuviri” fiind la plural¹⁷. În Franeker nu avem acest verset în textul principal (după versetul 30 urmează 32), dar la începutul versetului 32 există o trimitere la subsol care indică variații în manuscrise. Deși în aparatul critic există ceva similar versiunii lui Samuil Micu, ea corespunde cel mai bine textului latinesc din Vulgata, unde în fraza *Et radent super te calvitium* nu există înrudire lexicală între verbul *radent* și complementul *calvitium*. Așadar, acolo unde a avut probleme, Micu a „reparat” textul său cu ajutorul versiunii latine.

În cazul exemplului din (35), notăm că cele două cuvinte (verb și complement) sunt înrudite în ebraică și greacă (*καὶ ἔθυσαν θυσίαν*). Deși avem „au jertfit jertfă” și în Franeker, Samuil Micu renunță la repetiție și redă acest verset cu un verb ușor. Deși acest procedeu este, la acest stadiu al limbii, folosit mai degrabă în mod izolat, el reprezintă primul pas către un mecanism foarte des folosit în limba română actuală, și care este preferat și în versiunile mai recente ale Bibliei (vezi și structurile corespunzătoare acestor exemple exprimate cu un complement direct intern lexical și semantic înrudit cu verbul în BB.1688 și B.1795):

- (36) a. *și când a simțit [Isaac] mirosul hainei lui* (B.2001) (Fc 27, 27)
 b. *Și orice sfat îl veți gândi* (B.2001) (Is 8, 10)
 c. *Să faceți o sărbătoare pentru Domnul* (B.2013) (Num 29, 12)
 d. *se leagă cu un jurământ (face un jurământ ca să-și lege sufletul)* (B.2013) (Num 30, 3)

Pe de altă parte, există și tendința de a înlocui un verb care face parte din aceeași sferă semantică ca elementul nominal cu unul care face parte din aceeași sferă semantică ca elementul nominal, dar este și înrudit lexical cu el (pentru alte exemple, unde *a greși un păcat* din BB.1688 este tradus cu *a păcătui un păcat* în B.1795, vezi Ep Ier 1, 2 și Neh 1, 6):

- (37) a. *Și care iaste păcatul nostru care am greșit* (BB.1688)
 b. *Și care e păcatul nostru, care am păcătuît* (B.1795) (Ier 16, 9)

Este interesant de observat că pe când în *Septuaginta* de la Frankfurt substantivul *hamartia* „păcat” este din aceeași familie lexicală cu *hemartomen* „am păcătuît” (literal, traducerea acestui verset ar fi „Și care este păcatul nostru pe

¹⁷ În ebraică termenul *qorhâ* „pleșuvie/chelie” este la singular. Astfel, prezența pluralului în cadrul complementului intern *pleșuviri* poate are scopul de a transmite și sublinia ideea că toți cei implicați în doliul pentru cetatea Tîr își vor rade părul, deci vor rezulta „chelii” (adică vor fi capete pleșuve) și nu o singură chelie. Este ca atunci când ar fi zis „Vor rămâne cu inimile zdrobite” în loc de „Vor rămâne cu inima zdrobită”.

care l-am păcătuit”), în mod surprinzător Nicolae Milescu și/sau revizorii lui bucureșteni nu au fost fideli acestui text grecesc, spre deosebire de traducătorul blăjean, care a rămas fidel textului grecesc și a păstrat înrudirea dintre verb și complement intern.

Observăm același fenomen și dintr-o perspectivă mai largă, unde, spre deosebire de celelalte surse reprezentative pentru perioada veche (Frâncu 2009), găsim un verb ușor cu substantivul *vis* în loc de verbul *a visa*, care, în schimb, este folosit mai recent în versetul corespondent din B.2001:

- (38) a. **am văzut amândoi vis** (B.1688)
 b. **am văzut amândoi vis** (B.1795)
 c. **amândoi am visat atunci câte un vis** (B.2001) (Fc 41, 11)

Observăm, deci, primii pași către un procedeu mai frecvent utilizat în limba română actuală, acela de a folosi un sinonim verbal/un verb ușor pentru a evita redundanța construcției.

b. înlocuirea complementului direct intern

În primul rând, direcția de „înlocuire” a complementului intern se desfășoară dinspre complementul direct intern spre complement direct, unde complementul intern este înlocuit cu un hiponim/sinonim, singura înrudire cu verbul fiind, astfel, cea semantică:

- (39) a. **Eu mîncare am să mănînc carea voi nu o știți** (BB.1688)
 b. **Eu am a mânca bucatele care voi nu le știți** (B.1795) (In 4, 32)

În (39a) substantivul singular *brosis* „hrană, mâncare” nu este înrudit cu verbul infinitiv prezent *phagein* „a mânca” (verbul corespunzător ar fi *βιβρώσκω*, *bibrosko*). Deoarece ediția Franeker are doar Vechiul Testament, în cazul acestui verset din Noul Testament nu ne putem baza pe acest text grecesc. Dar ținând cont de faptul că în cazul textului din Ioan nu există variații în edițiile critice standard (Conțac, c. p.), reținem faptul că această versiune ulterioară românească a Sfintei Scripturi renunță la redundanța construcției cu complement intern care este prezentă în versiunea românească anterioară.

Este interesant de observat că în următorul exemplu cele două verbe sinonimice se află într-o relație de coordonare și nominalul eventiv format cu sufixul *-re* are aceeași rădăcină fie cu (liniar vorbind) al doilea verb, aflându-se astfel în vecinătatea acestuia (40a), fie cu (liniar vorbind) primul verb nefiind astfel adiacent în mod direct cu el (40b):

- (40) a. **și-l plînsără pre el și-l tînguiră pre el tot Israilul tînguire mare** (BB.1688)
 b. **și l-au plîns pre el și l-au tînguit tot Israilul plîngere mare** (B.1795) (1 Mac 9, 20)

În textul din Frankfurt verbul *kopto* „a se boci, a se lovi în piept cu pumnul” este folosit cu complementul intern *kopeton* „bocet” (*καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν, καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν*). Deoarece textul grec din Franeker este identic cu cel din Frankfurt, este ciudat faptul că Samuil Micu nu a respectat corespondențele în acest caz. În această situație, în loc de „l-au plâns și l-au tânguit tânguire mare” sau „l-au plâns și l-au jelit jeluire mare”, repetiția radicalului din cadrul complementului intern nu se realizează cu verbul adiacent complementului.

Pe de altă parte, sunt mult mai rare acele cazuri, unde un complementul direct este înlocuit cu un complement direct intern, dând, astfel, naștere la un grup verbal cu înrudire lexicală și semantică între elementele constitutive. Următoarea pereche de exemple se bazează doar pe sinonimia între cele două complemente:

- (41) a. **voiu vedea această videnie mare** (BB.1688)
 b. **voiu vedea această vedeare mare** (B.1795) (Iș 3, 3)

Această tendință aduce argumente în favoarea ideii formulate de Frâncu (2009), că în perioada 1640–1780 complementul intern este mai puțin frecvent, uneori fiind chiar înlocuit cu sinonime. Din studierea mai profundă a acestui text sacru datând din 1795, ajungem la concluzia că este foarte greu să găsim exemple unde un complement direct este înlocuit cu un complement direct intern. Dacă găsim cazuri unde se constată înlocuirea elementului nominal, acest procedeu se desfășoară dinspre complementul direct intern spre complementul direct, și nu invers.

c. înlocuirea verbului și a complementului direct intern

Prin introducerea unui alt verb și alt complement direct intern, între care există o relație de înrudire atât lexicală, cât și semantică, obținem următoarele perechi:

- (42) a. **Lăudaș Domnului laudă noao** (BB.1688)
 b. **Cântași Domnului cântare noao** (B.1795) (Is 42, 10)
- (43) a. **urîu eu toată lumea și truda mea carea am trudit supt soare** (BB.1688)
 b. **am urât eu toată osteneala mea, carea am ostenit supt soare** (B.1795) (Ecc 2, 18)
- (44) a. **Nevoința cea bună m-am nevoit** (BB.1688)
 b. **Luptă bună m-am luptat** (B.1795) (2 Tim 4, 7)

Așa cum s-a precizat deja în literatura de specialitate (Loría-Rivel 2004, Pavel 2007, Munteanu 2008a), există nu numai o paralelă și o concordanță lingvistică semnificativă între cele două texte biblice, ci, așa cum arată și aceste exemple, și divergențe lexicale nuanțate, având în vedere faptul că B.1795 a jucat un rol foarte important în procesul de unificare a limbii române literare.

În anumite cazuri, relația de sinonimie dintre cele două verbe (și, prin urmare, cele două complemente) este confirmată de glosarul la sfârșitul Bibliiei blăjene¹⁸:

- (45) a. *să mîhni Iona mîhnire mare* (BB.1688)
 b. *s-au întristat Iona cu întristare mare* (B.1795) (Iona 4, 1)
- (46) a. *Și să ciudi Isaac ciudă foarte mare* (BB.1688)
 b. *Și s-au spăimântat Isaac cu spaimă mare* (B.1795) (Fc 27, 33)
- (47) a. *întru socotință ce va socoti Dumnezeu pre voi* (BB.1688)
 b. *întru cercetarea în carea va cerceta pre voi Dumnezeu* (B.1795) (Fc 50, 24)
- (48) a. *Să prăznuieți praznic Domnului* (BB.1688)
 b. *Să sărbați sărbătoare Domnului* (B.1795) (Num 29, 12)
- (49) a. *Bărbat au fâmeaie carele se va ruga tare rugă* (BB.1688)
 b. *Bărbat au muiare care tare va făgădui făgăduință* (B.1795) (Num 6, 2)
- (50) a. *au va răspunde răspunsu pentru sufletul lui* (BB.1688)
 b. *au va hotărî hotărâre despre sufletul său* (B.1795) (Num 30, 3)
- (51) a. *și să rădicară asupra lui rădicare* (BB.1688)
 b. *s-au sculat asupra lui sculare* (B.1795) (2 Par 25, 27)

În acest ultim caz, Samuil Micu adnotează, minuțios, acest loc aparent obscur explicând această construcție intensivă prin glosa (a) „Adecă: au făcut sfat cu tiranie asupra lui ca să-l omoară” (394).

În unele cazuri, introducerea și folosirea sinonimelor la nivel verbal și nominal nu se desfășoară în mod consecvent. Contrastul dintre următoarele două perechi de exemple este vizibil:

- (52) a. *blagoslovenia ce l-au blagoslovit pre dînsul tatul lui* (BB.1688)
 b. *binecuvântarea cu carea l-au binecuvântat pre el tatăl său* (B.1795) (Fc 27, 41)
- (53) a. *aceasta e blagoslovenia carea au blagoslovit Moisi* (BB.1688)
 b. *aceasta easte blagosloveniia cu carea Moisi ... au blagoslovit* (B.1795) (Dt 33, 1)

¹⁸ În primele trei perechi de exemple observăm și introducerea prepozițiilor *cu*, respectiv *în* în fața complementului intern. Așa cum vom vedea mai jos în secțiunea 5.3, introducerea prepoziției în fața complementului direct intern este o inovație introdusă de Samuil Micu, în textul grecesc care a stat la baza Bibliiei de la Blaj complementul direct intern fiind exprimat printr-un grup nominal și nu prepozițional. Astfel, în (45) *Kai Éλπιθή Ιωνᾶς λόπην μεγάλην* literal s-ar traduce prin „Și s-a întristat Iona o întristare mare”, unde substantivul *întristare* este în acuzativ în greacă; iar în (46), unde, din nou nu avem prepoziție, textul, literal, zice: „Și s-a înspăimântat Isaac cu spaimă mare” (*Éξέστη δέ Ισαάκ ἔστασιν μεγάλην σφόδρα*). Al treilea exemplu este mai interesant, deoarece *Ἐπισκοπή δέ Ἐπισκέμεται ὑμᾶς ὁ θεός* literal înseamnă „cu cercetare vă va cerceta pe voi Dumnezeu”. Deoarece greaca nu are nicio prepoziție, ci folosește dativul instrumental, forma de dativ a termenului *episkope* „cercetare” nu poate fi tradusă în română decât prin grupul prepozițional *cu cercetare*. În ebraică construcția intensivă *cercetând vă va cerceta* este menită să exprime faptul că acțiunea se va desfășura negreșit (vezi și Gamanovich 2001: 313–314 sau Munteanu 2008a: 78).

Samuil Micu, oscilând între cei doi termeni, face deja primele pași spre o reînnoire a lexicului, înlocuind termenul mai vechi și împrumutat din slavonă (*a blagoslovi*) cu termenul calchiat din greacă (*a binecuvînta*), ambele verbe redând același termen în sursele grecești cu sensul de „a vorbi ce este bine/a vorbi de bine/a binecuvînta”. Astfel, la sfârșitul secolului al XVIII-lea traducătorul ardelean anticipează fenomenul care are loc abia în secolul al XIX-lea, unde termenul din greacă înlocuiește treptat termenul împrumutat din slavonă (Munteanu 2008a: 114, 168; Catană-Spenchiu 2011: 76).

Ceea ce reținem din această parte a secțiunii este, în primul rând, fidelitatea în modul de traducere a construcțiilor cu complement direct intern în B.1795 față de structurile corespondente din versiunea anterioară a Bibliei, prin păstrarea înrudirii atât lexicale, cât și semantice.

d. neexprimarea verbului sau a complementului direct intern

Un exemplu interesant, prezentat și analizat și în Munteanu (2008a: 67–68), este următorul:

- (54) a. și **unghi unghind** a doao copite (BB.1688)
b. și care are despărțite **unghile** în doao copite (B.1795) (Lev 11, 3)

Problema pusă de această exprimare greoaie din BB.1688, care se bazează pe transpunerea literală a secvenței corespondente din greacă, a fost rezolvată de Samuil Micu nu prin înlocuirea verbului sau a complementului direct intern, ci prin parafrizarea ideii originale a întregii secvențe, ajungând astfel la o formulare mai firească. Această metodă se dovedește a fi utilă când textul original este obscur, astfel, traducător, care nu are dreptul de a trece peste un verset sau a lăsa un fragment obscur netradus, se folosește de context și de unele cuvinte ale fragmentului, ghicind astfel sensul acestuia (Loría-Rivel 2004: 320–321).

În unele cazuri, complementul direct intern este omis în totalitate din versiunea de la Blaj a Bibliei:

- (55) a. **Veniți, să luăm vin și să ne îmbătăm beție** (BB.1688)
b. **Veniți să bem vin și să ne îmbătăm** (B.1795) (Is 56, 12)

Se menționează în glosa la Isaiia, capitolul 56, versetul 12 că „Acest vers în unele biblii nu să află, iară în cea veachie easte” (588), unde „unele biblii” face trimitere la traduceri variate fără precizarea autorului sau a titlului traducerii, iar „cea veachie” se referă la BB.1688 (vezi Catană-Spenchiu 2012a: 1096, 1099). Așa cum menționează și Pavel (2007: 98), în acest caz BB.1688 este revendicată drept model exclusiv pentru acest context (acest verset este inclus în textul grecesc de la Frankfurt, unde, în mod interesant, nu avem o figura etymologica, verbul folosit fiind *οἰνοφλυγέω* „a se umfla de vin”, iar substantivul, *μέθη* „beție”, dar nu se regăsește în Franeker). Astfel, în cazul acestui verset traducătorul Bibliei de la Blaj

are două opțiuni: fie redă în mod fidel perechea verb-complement direct intern din BB.1688, fie omite întregul verset, așa cum au procedat traducătorii Sfințelor Scripturi al căror nume nu este precizat¹⁹. Samuil Micu optează pentru prima opțiune, dar introduce o modificare sau ajustare aparent mică dar care se dovedește a fi semnificativă din punct de vedere lingvistic: renunță la complementul direct intern. Ținând cont de faptul că trebuie făcută o distincție între omisiunea nejustificată și cea justificată ca strategie de traducere, determinată de necesități lingvistice (Catană-Spenchiu 2011: 78, 2012b: 349), în cazul de față remarcăm faptul că opțiunea de a omite voit complementul direct intern nu alterează sensul propoziției și nu creează o zonă obscură în traducere. Dimpotrivă, versetul este mai puțin redundant în absența complementului direct intern, care în versetul corespondent din BB.1688 are funcția de a intensifica acțiunea verbului, având în vedere faptul că *a se îmbăta* (derivat din prefixul *îm-*, adjectivul *beat* și sufixul *-a*, și având sensul de *a deveni beat*) este un verb rezultativ (Rappaport Hovav și Levin 2010) sau un verb de schimbare de stare inerent telic (Farkas 2013: 278, 281), deci complementul intern nu poate avea nici interpretare eventivă, nici sens rezultativ (vezi mai sus)²⁰.

Acest ultim caz mai izolat aduce un argument în favoarea ideii potrivit căreia în primele texte, în special cele religioase, complementele interne au o frecvență foarte mare dar, treptat, ele sunt înlocuite cu sinonime sau chiar eliminate în totalitate (Frâncu 2009: 180, 357).

5.3. INOVAȚIE ÎN BB.1688 ȘI B.1795. NIVEL SINTACTIC

Inovația cea mai semnificativă la nivel sintactic se rezumă la acele cazuri unde complementul nu este exprimat printr-un grup nominal, ci printr-un grup prepozițional adjunct introdus de prepoziția *cu* ((56), (57), (59), (60)) sau, mai rar, *în* (58) (vezi și exemplele (45)–(47), respectiv nota de subsol (18)):

- (56) a. *și să rugară rugile* (BB.1688)
b. *și s-au rugat cu rugăciuni* (B.1795) (Iona 1, 15/16)
- (57) a. *să curățască curăția Domnului* (BB.1688)
b. *să se curățască cu curățenie Domnului* (B.1795) (Num 6, 2)
- (58) a. *lăcașul carele au lăcuit întru oameni* (BB.1688)
b. *lăcașul în care au lăcuit întru oameni* (B.1795) (Ps 77, 66)

¹⁹ Așa cum am menționat deja, printre izvoarele pe care le-a utilizat Samuil Micu se află în primul rând BB.1688 și *Septuaginta* lui Lambert Bos, dar au existat și alte surse (secundare), vezi Pavel (2007: 96–104), Munteanu (2008a: 21–26) sau Catană-Spenchiu (2012a: 1087–1093; 2012b: 337–340) pentru un rezumat excelent.

²⁰ Un argument în favoarea acestei idei este dat de construcția rezultativă *a se îmbăta criță/lulea/tun*, unde predicatul rezultativ *criță/lulea/tun* este interpretat nu ca un element care delimitează acțiunea verbului (fiindcă avem un verb rezultativ), ci doar unul care specifică/lexicalizează starea care rezultă din acțiunea verbului sau care intensifică acțiunea verbului (Farkas 2013: 281).

- (59) a. **botezul** *carele* **Eu Mă botezu** (BB.1688)
 b. **botezul** *cu* *carele* **Eu Mă botez** (B.1795) (Mt 20, 23)
- (60) a. **mă miraiu** *văzînd pre ea mirare mare* (BB.1688)
 b. **m-am mirat** *văzându-o cu mirare mare* (B.1795) (Ap 17, 6)

În primele două cazuri, unde avem versete din Vechiul Testament și știm că textul grec care a stat la baza B.1795 este *Septuaginta* Franeker, observăm că în textul grec nu avem prepoziția *cu* (*καὶ εὐζήσαντο τὰς εὐχάς* „s-au rugat rugăciunile”, respectiv *ἀραγνίσασθαι ἀγνείαν Κυρίου* „(lit.) să se purifice purificare Domnului”). În aceste exemple este vorba despre inovație, deoarece în textul grecesc care a constituit drept izvor principal pentru traducerea Bibliei din 1795 versetele corespondente nu conțin prepoziția *cu* (sau alte prepoziții). În al treilea caz, în greacă se folosește adverbul *οὕ* „unde” (*σκήνωμα αὐτοῦ οὕ κατασκήνωσεν ἐν ἀνθρώποις*), tradus de Samuil Micu prin *în care*. În ultimele două cazuri, unde avem versete din Noul Testament, notăm că în ediția Frankfurt complementul intern este în ambele cazuri în acuzativ și nu este precedat de prepoziție (*Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε*, respectiv *Καὶ θαύματα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα*), prezența prepoziției *cu* în primul caz fiind exprimată de regimul verbului *a se boteza* în română. Această „nepotrivire” aparent ne semnificativă între unul și același verset din BB.1688 și B.1795 se datorează nu faptului că există două versiuni grecești diferite care au constituit drept izvor principal pentru traducerea acestor două texte românești, ci prezența prepoziției *cu* în B.1795 se datorează regimului verbului *a se boteza* în română, inovație introdusă nu din exterior ci din interior.

Această strategie este foarte frecvent utilizată în exprimarea acestui tip de complement în stadiul actual al limbilor romanice (Melloni și Masini 2017: 222–223), și, prin urmare, se găsește și în traduceri mai recente ale acestor exemple în Sfânta Scriptură (B.2001):

- (61) a. **locașul** *Său în care locuise printre oameni* (Ps 77, 60)²¹
 b. **botezul** *cu* *care* **Eu Mă botez** (Mt 20, 23)
 c. *văzând-o eu, cu mare mirare* **m'am mirat** (Ap 17, 6)

Pe de o parte, observăm înlocuirea treptată a complementelor interne exprimate printr-un grup nominal cu componente interne exprimate printr-un grup prepozițional adjunct introdus de prepoziția *cu* sau de alte prepoziții. Deoarece vorbim de o metodă foarte des folosită în general în limbile romanice (Melloni și Masini 2017: 223), construirea structurilor pleonastice devine mai accesibilă și ușoară în limba română contemporană (vezi **a zâmbi un zâmbet ciudat – a zâmbi cu un zâmbet ciudat*, **a se bucura o bucurie mare – a se bucura cu o bucurie mare* etc.).

²¹ Exemplele din (56) și (57) nu au un corespondent cu complement direct intern în B.2001 (vezi *I-au făcut făgăduințe*, respectiv *să trăiască'n curăție pentru Domnul*).

Pe de altă parte, înlocuirea treptată a complementelor secundare interne exprimate printr-un grup nominal cu complemente exprimate printr-un grup prepozițional adjunct confirmă ideea formulată de Pană Dindelegan (2014: 34–35, 2016: 148–149), potrivit căreia complementul secundar intern dispare treptat din limba română.

- (62) a. *blagoslovenia ce l-au blagoslovit pre dînsul tatul lui* (BB.1688)
 b. *binecuvântarea cu carea l-au binecuvântat pre el tatăl său* (B.1795)
 (Fc 27, 41)

Nu considerăm că în acest caz această schimbare sintactică se datorează în primul rând faptului că vorbim de două versiuni grecești diferite care au constituit drept sursă pentru traducerea celor două texte românești. Este vorba mai degrabă de efortul și preocuparea lui Samuil Micu de a realiza o traducere adecvată care să respecte normele limbii române și să reflecte stadiul de evoluție al acestei limbi de la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

Dar așa cum atestă următoarele perechi de exemple, construite cu unul și același verb și complement intern, deocamdată putem vorbi doar de o primă etapă a acestui proces, care vizează numai o parte din verbe și doar în anumite cazuri:

- (63) a. *să bucurară bucurie mare foarte* (BB.1688)
 b. *s-au bucurat cu bucurie mare foarte* (B.1795) (Mt 2, 10)
 (64) a. *să bucură Iona pentru tigră bucurie mare* (BB.1688)
 b. *s-au bucurat Iona pentru cucurbetă bucurie mare* (B.1795) (Iona 4, 7)

Pe când în (63) nu există nicio prepoziție în *Septuaginta* Frankfurt (*ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.*, lit. „s-au bucurat bucurie mare foarte”) dar prepoziția *cu* apare în versetul corespondent în textul Bibliei de la Blaj, în (64) complementul direct intern exprimat printr-un grup nominal în textul grecesc este redat printr-un grup nominal în B.1795.

În această secțiune, am trecut în revistă modificările cele mai importante introduse în construcțiile cu complement intern în B.1795. Am remarcat nu numai fidelitatea acestor construcții față de structurile corespondente din prima versiune (BB.1688), dar și introducerea unor schimbări semnificative la nivel lexical (verbe ușoare, sinonime/hiponime) și sintactic (grupuri prepoziționale cu statut de adjunct, introduse în primul rând prin prepoziția *cu*).

6. CONCLUZIE

Scopul acestui studiu lingvistic a fost de a examina și de a compara trăsăturile sintactice și semantice ale construcțiilor cu complement intern în cele două versiuni

ale Bibliei: BB.1688 și B.1795. În analiza noastră am văzut că structurile cu un complement intern sunt prezente într-un număr foarte mare în BB.1688, care aparține perioadei limbii române vechi, dar și în B.1795, cu schimbări semnificative la nivel lexical (introducerea de verbe ușoare, sinonime/hiponime, pentru a evita tautologia) și sintactic (grupuri prepoziționale cu statut de adjunct, introduse prin *cu* sau alte prepoziții). Cu introducerea acestor modificări, în B.1795 se constată deja tendința treptată de a evita sau a înlocui (o parte din) aceste structuri. Deși, într-o accepție mai largă, în ciuda acestor modificări, aceste structuri se înscriu în categoria construcțiilor pleonastice, lipsa înrudirii lexicale și semantice sau înlocuirea grupului nominal cu un grup prepozițional duce la o extindere a clasei de construcții cu complement direct intern. Conform așteptărilor, B.1795 se dovedește a fi mai apropiată de normele actuale ale limbii române, schimbările introduse în această versiune putând fi regăsite și în traducerile mai recente ale Bibliei (B.2001 și B.2013).

SURSE

- Alecsandri, V., [1850] 1965, „Curcile”, în *Opere I. Poezii, Doine, Lăcrimioare, Suvenire, Mărgăritărele*. București: Editura Academiei Republicii Populare Române.
- Bacovia, G., [1927] 1994, „Sepulcre violate”, în *Opere*. București: Editura Fundației Culturale Române.
- Biblia* (B.2001), Biblia sau Sfânta Scriptură. Ediție jubiliară a Sfântului Sinod/versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.
- Biblia* (B.2013), Biblia. Traducere, introduceri și note: pr. Alois Bulai, pr. Eduard Patrașcu, Departamentul de Cercetare Biblică, Iași, 2013.
- Biblia de la Blaj* (B.1795), Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a legii vechi și a ceii noao, Blaj, 1795.
- Biblia de la București* (BB.1688), Biblia, adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament. Tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Șerban Vodă Cantacuzino, Domnul Țării Românești. Retipărită după 300 de ani, în fascimil și transcriere, cu aprobarea Sfântului Sinod și cu binecuvântarea Prea fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.
- Biblia Vulgata*, [1760-1761] 2005, ediție princeps după manuscris inedit, coordonatori Ioan Chindriș și Niculina Iacob, vol. I–V. București, Editura Academiei Române.
- Eminescu, M., [1866] 1995, „De-aș avea”, în *Opere I, Poezii (I)*. București: Editura „Grai și suflet – cultura națională”.
- Septuaginta* Frankfurt, 1597, Divinae Scripturae nempe Veteris ac Novi Testamenti. Omnia. Francofurti, apud Andreae Wecheli heredes.
- Septuaginta* Franeker, 1709, Vetus Testamentum ex versione Septuaginta interpretum. Secundum exemplar Vaticanum Romae editum, Accuratissime denuo recognitum, Summa cura edidit Lambertus Bos, Franequerae. Excudit Franciscus Halma.
- Noul Testament de la Bălgrad*, 1648, Tipărit pentru prima dată în limba română la 1648 de către Simion Ștefan, Mitropolitul Transilvaniei, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei, 1988.
- Sfinte rugăciuni ale creștinului ortodox*. 2009. Carte tipărită cu binecuvântarea Înalț Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților. Mănăstirea Sihăstria Putnei. Ediția a treia.
- Teodorescu, G. Dem., [1883] 2008, „Meșterul Manole”, în *Balade populare*. București: Editura Art. Ediția a 2-a.

REFERINȚE

- Arvinte, V., 2006, *Construcții perifrastice în Biblia de la București (1688), în ms. 45 și ms. 4389*, în V. Arvinte, *Studii de istorie a limbii române*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 180–184.
- Avram, M., 2001, *Gramatica pentru toți*. București: Humanitas. Ediția a III-a.
- Bejan, D., 1972, „Relația internă frecventă în sintaxa limbii vechi”, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1 (17), 93–99.
- Brâncuș, G., M. Saramandu, 1998, *Gramatica limbii române. Morfologia*. București: Atos. Volumul I.
- Butt, M., 2010, „The Light Verb Jungle: Still Hacking Away”, în M. Amberber, B. Bake, M. Harvey (eds.), *Complex Predicates: Cross-linguistic Perspectives on Event Structure*. Cambridge: Cambridge University Press, 48–78.
- Butt, M., W. Geuder, 2001, „On the (semi)lexical status of light verbs”, în N. Corver, H. van Riemsdijk (eds.), *Semi-lexical Categories: The Function of Content Words and the Content of Function Words*. Berlin: Mouton de Gruyter, 323–370.
- Catană-Spenchiu, A.-V., 2011, „Aspecte ale traducerii în *Biblia de la București (1688)* și în revizia lui Samuil Micu din 1795”, în E. Munteanu et al. (eds.), *Receptarea Sfintei Scripturi: între filologie, hermeneutică și traductologie. Lucrările Simpozionului Național Explorări în tradiția biblică românească și europeană*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 61–84.
- Catană-Spenchiu, A.-V., 2012a, „Între *Biblia de la București (1688)* și revizia din 1795 a lui Samuil Micu. Probleme de traducere”, în I. Boldea (ed.), *The Proceedings of the International Conference “Communication, Context, Interdisciplinarity Congress*. Târgu-Mureș: Editura Universității Petru Maior, 1087–1110.
- Catană-Spenchiu, A.-V., 2012b, „*Biblia de la Blaj (1795)* și problematica traducerii”, în E. Munteanu et al. (eds.), *Receptarea Sfintei Scripturi: între filologie, hermeneutică și traductologie II. Lucrările Simpozionului Național Explorări în tradiția biblică românească și europeană*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 337–357.
- Chivu, G., 1995, „O variantă ignorată a românei literare moderne – limbajul bisericesc”, *Limba română*, XLIV, 9–12, 445–453.
- Chivu, G., 1997, *Civilizație și cultură. Considerații asupra limbajului bisericesc actual*. București: Editura Academiei Române.
- Cornilescu, A., 2004, „On Aspect and Case: Investigating Romanian Nominalizations”, în J. Guéron, J. Lecarme (eds.), *The Syntax of Time*. Cambridge, MA: The MIT Press, 75–114.
- Diesing, M., 1998, „Light verbs and the syntax of aspect in Yiddish”, *Journal of Comparative Germanic Linguistics*, 1, 119–156.
- Dimitriu, C., 2002, *Tratat de gramatică a Limbii Române. 2 Sintaxa*. Iași: Institutul European.
- Dragomirescu, A., 2010, *Ergativitatea: tipologie, sintaxă, semantică*. București: Editura Universității din București.
- Dragomirescu, A., 2013, „Intransitive verbs”, în G. Pană Dindelegan (ed.), *The Grammar of Romanian*. Oxford: Oxford University Press, 72–82.
- Dragomirescu, A., A. Nicolae, 2013, „L’objet interne en roumain: description, évolution et comparaison entre les langues romanes”, în E. Casanova Herrero, C. Calvo Rigual (eds.), *Actas del XXVI Congreso Internacional de Lingüística y de Filología Románicas*. Berlin: Walter de Gruyter, 147–158. Volume II.
- Farkas, I.-Á., 2013, *Resultative Constructions in English and Romanian. A Comparative Analysis*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Frâncu, C., 2009, *Gramatica limbii române vechi (1521–1780)*. Iași: Casa Editorială Demiurg.
- Gamanovich, A., 2001, *Grammar of the Church Slavonic language*. Jordanville NY: Holy Trinity Monastery.
- Gianollo, C., N. Lavidas, 2013, „Cognate Adverbials and Case in the History of Greek”, *Studies in Greek Linguistics* 33, 61–75.

- Guruianu, V., 2005, *Sintaxa textelor românești originale din secolul al XVI-lea. Sintaxa propoziției*. București: Editura Universității din București.
- Hay, J., C. Kennedy, B. Levin, 1999, „Scalar Structure Underlies Telicity in Degree Achievements”, în T. Matthews, D. Strolovitch (eds.), *SALT IX*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 127–144.
- Hill, V., Y. Roberge, 2006, „A locally determined verb typology”, *Revue Roumaine de Linguistique* LI/1, 5–22.
- Horita, Y., 1996, „English Cognate Object Constructions and their Transitivity”, *English Linguistics* 13, 221–247.
- Horrocks, G., M. Stavrou, 2010, „Morphological Aspect and the Function and Distribution of Cognate Objects across Languages”, în M. Rappaport Hovav, E. Doron, I. Sichel (eds.), *Lexical Semantics, Syntax and Event Structure*. Oxford: Oxford University Press, 284–308.
- Irimia, D., 1999, *Introducere în stilistică*. Iași: Polirom.
- Jespersen, O., 1965, *A Modern English Grammar on Historical Principles, Part VI, Morphology*. London: George Allen and Unwin Ltd.
- Jones, M. A., 1988, „Cognate objects and the Case-filter”, *Journal of Linguistics* (1) 24, 89–110.
- Kearns, K., 1988, „Light verbs in English”, ms, MIT.
- Kuno, S., K. Takami, 2004, *Functional Constraints in Grammar. On the unergative–unaccusative distinction*. Amsterdam: John Benjamins.
- Lavidas, N., 2013a, „Null and cognate objects and changes in (in)transitivity. Evidence from the history of English”, *Acta Linguistica Hungarica* 1 (60), 69–106.
- Lavidas, N., 2013b, „Unaccusativity and the diachrony of null and cognate objects in Greek”, în E. van Gelderen, M. Cennamo, J. Barðdal (eds.), *Argument Structure in Flux. The Naples-Capri Papers*. Amsterdam: John Benjamins, 307–341.
- Lavidas, N., 2018, „Cognate noun constructions in Early Modern English. The case of Tyndale’s New Testament”, în H. Cuyckens, H. De Smet, L. Heyvaert, C. Maekelberghe (eds.), *Explorations in English Historical Syntax*. Amsterdam: John Benjamins, 51–76.
- Loría-Rivel, G.-A., 2004, *Pentateuhul. Probleme de traducere a textului biblic*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Massam, D., 1990, Cognate objects as thematic objects. *Canadian Journal of Linguistics* 35, 161–190.
- Melloni, C., F. Masini, 2017, „Cognate constructions in Italian and beyond”, în L. Hellan, A. Malchukov, M. Cennamo (eds.), *Contrastive studies in verbal valency*. Amsterdam: John Benjamins, 219–250.
- Mittwoch, A., 1998, „Cognate Objects as Reflections of Davidsonian Event Arguments”, în S. Rothstein (ed.), *Events and Grammar*. Dordrecht: Kluwer, 309–332.
- Moltmann, F., 1989, „Nominal and Clausal Event Predicates”, în C. Wiltshire, R. Graczyk, B. Music (eds.), *Papers from the 25th Annual Regional Meeting of the Chicago Linguistics Society (CLS)* 25, Chicago IL: The University of Chicago Press, 300–314.
- Munteanu, E., 2008a, *Lexicologie biblică românească*. București: Humanitas.
- Munteanu, E., 2008b, „Biblia de la București (1688) în raport cu versiunile ulterioare ale Sfintei Scripturi în limba română. Un punct de vedere filologic”, în M. Vizitiu (ed.), *Sfânta Scriptură și Sfânta Liturghie, izvoare ale vieții veșnice*. Iași: Trinitas, 111–134.
- Nicula Paraschiv, I., D. Niculescu, 2016, „Cognate objects and other pleonastic constructions”, în G. Pană Dindelegan (ed.), *The Syntax of Old Romanian*. Oxford: Oxford University Press, 605–611.
- Pană Dindelegan, G., 2014, „Direct and secondary object ditransitive structures in Old Romanian”, *Linguistica Atlantica* (2) 33, 25–37.
- Pană Dindelegan, G., 2016, „The secondary direct object”, în G. Pană Dindelegan (ed.), *The Syntax of Old Romanian*. Oxford: Oxford University Press, 143–149.
- Pavel, E., 2007, *Între filologie și bibliofilie*. Cluj-Napoca: Apostrof.
- Pomian, I., 2015, „Funcțiile sintactice „interne” – o certitudine?”, *Dacoromania* 1 (XX), 83–94.
- Puigdollers Real, C., 2008, „The nature of cognate objects. A syntactic approach”, în S. Blaho, C. Constantinescu, B. Le Bruyn (eds.), *Proceedings of ConSOLE XVI*. Leiden: University of Leiden, 157–178.

- Rappaport Hovav, M., B. Levin, 2010, „Reflections on manner/result complementarity”, în M. Rappaport Hovav, E. Doron, și I. Sichel (eds.), *Lexical Semantics, Syntax, and Event Structure*. Oxford: Oxford University Press, 21–38.
- de Swart, P., 2007, *Cross-linguistic Variation in Object Marking*. Doctoral dissertation. LOT Publications.
- Teleoacă, D.-L., 2012, „Particularități morfosintactice ale textului contemporan de rugăciune (II)”, *Limba română* (Chișinău) 3–4 (XXII), 169–177.
- Teleoacă, D.-L., 2013, „Structuri poetico-retorice în textul psalmic modern: construcții intensive și tautologice”, *Limba română* (Chișinău) 7–8 (XXIII), 128–143.
- Teleoacă, D.-L., 2017a, „Particularități ale limbajului bisericesc (actual)”, *Limba română* LXVI, 4, 527–540.
- Teleoacă, D.-L., 2017b, *Semiotica discursului bisericesc. Probleme de poetică, stilistică și retorică*. București: Editura Universității din București.
- Todoran, S., 2008, „Prefețele Bibliei de la București (1688). Importanța lor pentru dezvoltarea limbii literare române”, în M. Vizitiu (ed.), *Sfânta Scriptură și Sfânta Liturghie, izvoare ale vieții veșnice*. Iași: Trinitas, 84–97.
- Zafiu, R., 2001, *Diversitate stilistică în româna actuală*. București: Editura Universității din București.

Abstract

The aim of this linguistic study is to examine and compare the syntactic and semantic features of cognate object constructions in two biblical versions: *Biblia de la București* (BB.1688) and *Biblia de la Blaj* (B.1795). Our analysis is constrained to one single period in the historical evolution of Romanian cognate objects, which is approached from the perspective of tradition and innovation, based on the two above-mentioned texts. Our analysis confirms the idea put forth in previous linguistic studies, according to which there is a wide variety of cognate object constructions in the (religious and implicitly also in the Holy Bible) texts that belong to the Old Romanian period (1500–1780, represented in this contrastive study by BB.1688) but, as we will see, with significant changes introduced at word and phrase level, also in the texts that belong to the following period of the Romanian language (represented in this analysis by B.1795). Thus, the text from 1795 foreshadows the current norms of the Romanian language, these changes also being present in more recent translations of the Holy Bible (B.2001 and B.2013).